
I. TERRAE ET LAPIDES.

A. PONDEROSAE.

LINN. *Syst. nat. III. p. 79 sq.*

SPATVM PONDEROSVM.

LINN. *Syst. nat. III. p. 81.*

Barytis vitriolata

infigni pondere specifico proxime ad pondus corporum metallicorum accedente (= 4500), fragilitate, textura lamellari, nitore quasi vitreo, indole, et cum aqua, et cum acidis, nisi calore bulliente foueantur, omne connubium renuente, atque per ignis violentiam in puluerem fatifcente, qui neque arena addita neque omiffa cum aqua in pastam ad aerem indurescentem subigi potest, facile dignoscendum.

Spatum ponderosum ipsum omni, quantum quidem hactenus constat, in corpus animale efficacia caret, quamuis affinis illi materies, terra ponderosa aerata natiua, siue Witherites, vt iam dudum a B. LEIGH (Natural history of Lancashire, A
Cheshi-

2 I. TERRAE ET LAPIDES.

Cheshire etc. Oxford 1700. fol. p. 70. 71.) et nuperius a Viris Clarissimis WATTIO iuniori (Memoirs of the literary and philosophical society of Manchester Vol. III. p. 609 sq.) HENRY (ibid. p. 614.) et Coniunctiff. BLVMENBACHIO (*Bergmännisches Journ.* ann. 4. p. 1. p. 434.) veneni animalibus funestissimi crimine notata sit.

Egregia tamen, et modo caute adhibeatur, salutari quam maxime efficacia pollere paratam ex eo Terram ponderosam salitam s. Barytin salitam, siue Muriatam baryticam, recentiora testantur experimenta; ea autem circumspectione in hoc labore opus est, vt feligatur spatium omni metallica, siue arsenici, siue cupri, siue plumbi, quae omnia nocentissimum reddere possent medicamen, siue ferri, aut magnesiae nigrae, quae immutare certe eius vires possent, labe purum; quod quum neque semper ex arbitrio pharmacopoei pendeat, neque semper ex notis externis elucescat, in hoc labore ita procedendum est: Puluis spatii tenuissimus cum cinerum clauellatorum depuratorum dupla portione terendo exacte mistus in catillo haasiaco altero inuerso contecto igni, quo candeat, per tres vel quatuor horas exponitur, et massa coagulata ex refrigerato catillo exenta et in puluerem contusa iterato et toties cum aqua distillata coquitur, donec haec insipida a coctione redeat.

Spatii terra sic a vitrioli acido liberata (cuius in locum terra ponderosa aërata natiua, modo para sit, substitui potest,) salis spiritui puro per portio-

portiones ingeritur, donec hic, quamvis calore externo vis eius augeatur, nihil amplius dissoluat, et nullas amplius acidi praedominantis notas ostendat; quo facto per chartam traiectus cum noua terrae ponderosae portione (ratione spatii ponderosi primo experimento adhibiti $\frac{1}{28}$), postquam haec igni candenti exposita fuerat, leni calori, et, si quidem hac soluta instillata aëre hepatico foeta aqua obscurum, metallici quid adhuc inesse arguens, sedimentum praecipitet, cum tertia adhuc portione exponitur, et per filtrum traiectus eo usque, donec crystallorum rudimenta in superficie appareant, leni calore sensim humore suo orbatus frigori nunc expositus, crystallos dimittit, in charta bibula siccandas, quae si quando tinctu suo ferri particulam adhuc inhaerentem prodant, aqua denuo solui, solutioni excalescetae noua iterato, donec non amplius soluatur, terrae ponderosae portio iniici, liquor denuo per chartam traieci, et modo iam memorato, vt in crystallos abeat, tractari debet (C. A. HOFFMANN *chem. Annal.* 1792. l. p. 123. WESTRVMB *ibid.* p. 390. et *chemisch. Abhandl.* Hannover. 8. l. 1793. p. 215 sqq. BVCHOLTZ *chemisch. Untersuchungen über die vorgeblich giftigen Eigenschaften des Witherits der Schwererde und der salzsauren Schwererde.* Weimar 1792. 8. p. 55.)

Harum crystallorum acri fatis sapore pollentium drachma dimidia vncia vna aquae ditillatae soluitur, huiusque solutionis guttae infantibus 10-20, aliquando syrupo rubi idaei temperatae, adultis 30-60 aliquoties per diem repetitae exhibentur,

A 2

bentur,

4 I. TERRAE ET LAPIDES.

bentur, aut in guttis a Cel. CRAWFORD denominatis grana 4 binis aquae distillatae vncijs dissoluntur, eiusque liquoris guttae 50-100. aegris ingeruntur.

Negari tamen non potest, hanc medicinam, quemadmodum sal, quod basin eius constituit, canibus ingestum (WATT iunior l. c. p. 213.) vomitum aluique profluuium excitauit, in hominibus quoque tormina et continuato vsu vomitiones atque alui fluxum caussari, digestionis officinam debilitare, et nervis infensam esse: Quum praeterea per alia atque alia corpora separari iterum possit ab acido terra, tunc, si aërem fixum, quem vocant, attraxerit, facile funesta, cauendum est medico, ne cum aqua fontana, salibus alcalinis, terrestribus, metallicis, cum tartaro stibiato aliisque ex antimonio confectis medicaminibus (I. A. SCHMIDT de baryte muriato, Lips. 1793. 8.) exhibeat, neque ventriculo, nisi per praegressum laxantis remedii vsum mundato, ingerat.

His cautelis adhibitis virtutem diaphoreticam, diureticam, refrigerantem, resoluentem, irritantem exercere testes sunt Vir. Clariss. CRAWFORD (medical communicat. London 1790. I. n. 25.), HUFELAND (*Erfahrungen über die Kräfte und den Gebrauch der salzsauren Schwererde in verschiedenen Krankheiten.* Erfurt 1792.) BVCHOLTZ (l. c.) et apud eum ABT, WESTRVMB (l. c. p. 217. 269 fqq.) et apud eum (l. m. c. p. 216. 217.) SCHERF, CONRADI, SCHAEFER, posteriolem eo gradu, vt non modo in morbis spasticis similibusque aliorum

runa

rum morborum symptomatibus euitandus sit eius vsus, sed etiam, si hominibus paulo sensibili-
 bus praescribatur, guttulis aliquot aquae ex foliis
 laucocerasi distillatae temperandum suadeant liquo-
 rem nonnulli medici. Quamuis igitur in hepatis
 infarctibus, in rhachitide, vlceribus arthriticis, fungo
 articularum, saepius in cancro, phthisi (SCHMIDT
 l. c.) absque omni fructu adhibitus fuerit ille li-
 quor, mirifice tamen, memoratis cautelis non prae-
 termittis, profuit in scrophulis, (BERNIGAV specim.
 fist. obseruationes quasdam de corticis vلمي et ter-
 rae ponderosae salitae vsu medico. Erford. 4. p.
 9-11. ALTHOF de efficacia terrae ponderosae sa-
 litae in praxi obseruata. Goetting. 1794. 4. p.
 6-8.) strumis (BERNIGAV l. c. p. 9. 12.) scirrhis,
 cancris, mesenterii (ALTHOF l. m. c. p. 8.) aliarumque
 glandularum infarctibus atque indurationibus, nisi
 nimium prouectis (CRAWFORD medic. Commun. l. c.
 et ap. WATT iun. bergm. Journ. 1790. 2. p. 224.
 HVFELAND et BVCHOLZ ll. cc.) WESTRVMB l. c. p.
 270-272.) SCHMIDT (l. c.), praesertim si humorum
 circuitus languerat, et vires aegri infractae erant,
 tanto citius, si partibus affectis extrinsecus quoque
 applicari poterat liquor, aut ferreorum (CRAWFORD
 med. communic. l. c.) remediorum vsus simul prae-
 scriberetur; ita etiam in ophthalmia scrophulosa,
 scirrho testicularum (v. praeter. alios cl. KAPP ap.
 BVCHOLZ l. c. p. 60.), tuberculis pulmonum opem
 praestitisse fertur: egregium pariter expertus est
 eius solutionis aqua temperatae et saccharo edulcatae
 vsum in vlceribus superficialibus scrophulosis iam
 per 4 et 6 annos aegros affligentibus et neque mer-

6 I. TER. ET LAPIDES. A. PONDEROSAE.

curii ad salivae vsque fluxum exhibiti vsui, neque decocto lignorum cedentibus, ter per diem, principio 15, postea 30 guttas exhibendo, et per 4 menses pergendo I. CLARCK ap. ANDR. DUNCAN (medic. comm. for the year 1791. Dec. 2. Vol. 6. 1792. 8. n. 3.), exiguum et crebro nullum FERRIAR (medical histories and relections Warrington and Lond. 1792. 8. n. IX. p. 170.) alii inter nostrates medici: In fluore albo, morbis asthmaticis, ipsis interdum exanthematicis incassum tentavit ALTHOF l. c. p. 12. 13. in scrophulis R. HAMILTON on scrophulous affections with remarks on scirrhus, cancer and rachitis. Lond. 1791. 8. Sect. III.

Commendarunt alii hoc medicamen in exanthematibus chronicis pertinacibus (ALTHOF l. c. p. 9-11, BERNIGAV l. c. p. 9 et apud eum Ill. STARKE ibid.) v. g. tinea, lichenibus, scabie (SCHMIDT l. c.); in ulceribus ac bubonibus aliisque malis venereis experti sunt efficacem ALTHOF (l. c. p. 11.) et apud eum HUBER et VOGEL; alii ad incidendam pituitam, aut pulmones (e. gr. in asthmate pituitoso) aut ventriculum obruentem, et praeunte Anglo Medico WILLIS (ap. WATT iun. *bergm. Journ.* l. c.) Clariss. HUFELAND (l. c.) WESTRUMB (l. c. p. 270.) BERNIGAV l. c. p. 11. 12. et KLOHTS *medizinische Bemerkungen über die Wirksamkeit und den Gebrauch der salzsauren Schwererde.* Zerbst 1793. 8.) tanquam potentissimum ad eiiciendas ex intestinorum tubo ascarides instrumentum.

B. TER-

B. TERRAE LAPIDESQVE CALCAREAE. 7

B. TERRAE LAPIDESQVE
CALCAREAE.

LINN. *Syst. nat. III. p. 85 sqq.*

a. PVRIORES.

LINN. *Syst. nat. III. p. 85-108.*

Viua, quando a liquoribus acidis continguntur, effervescentia, facili in his solutione, et instillato vitrioli aut acetosellae acido, facili ex reliquis acidis specie sedimenti albi praecipitatione, calce potissimum viua, quam violento igne vsae exhibent, non difficulter a reliquis terreis discernendae.

Calx haec ex omnibus harum terrarum lapidumque speciebus quanto purioribus tanto melior ignis candentis vi obtinenda non amplius quidem effervescit cum acidis liquoribus, verum ebullit atque exaestuat ab aqua et laticibus aquosis, quamuis frigidissimis affusis, in his sensim pultis formam adsciscens, cum aqua et arena in pastae speciem subacta aërique exposita indurescit, sicca autem si aëris contactui diu opportuna sit, in puluerem fatiscit, sensim tenuiorem, easque dotes, quibus recens atque intemerata gaudebat, certa pro parte amittit; tantam, recens potissimum, in animalium partes acrimoniam exercens, vt ad purgandas a pilis, carne, pinguedine pelles ea vtantur coriarii, similem in scopum multi alii artifices.

Calx haec caemento ad aedes exstruendas necessario totque aliis in vita communi, opificiis, fa-

A 4

bricis,

bricis, artibus vñibus, celebris, emendando solum rei rusticae proficua, a Medicis quoque salutem civium publicam curantibus ad contegenda cadavera, excrementa aliasque putrescentes animalium partes earumque noxias exhalationes arcendas commendata, ad parandum salem causticum, spiritum salis ammoniaci causticum et alia medicamenta vsitata, propter suam acrimoniam vix alio nisi externo vsu adhibetur, tunc quoque aut melle aut saponis nigri vel veneti aequali, aut farinae auenaceae dupla portione et lardo porcino temperata: Ita post CAELIVM AVRELIANVM, qui (de morbis chronicis L.II. c. 1. edit. Ammanni. Amstelæd. 1722. 4. p. 355.) membra paralytica praeter alia calce quoque viua aspersa fricari iubet, Ill. TISSOT (*Anleitung für das Landvolk, übers. von HIRZEL. Zür. 1762. 8. p. 191.*) et B. HAEN (*ration. medend. P. IV. C. 4. p. 156.*) calcem viuam cum melle, posterior quoque cum unguentis mistam in coxario morbo efficacissimam deprehendit. Calcem viuam cum sapone commistam et aceto acerrimo humectatam inter vsitatissima sui temporis escharotica refert SEVERINVS (*Trimembris Chirurgia Ed. nouiss. Lugd. Bat. 1725. 4. p. 152.*); misturam ex calce et sapone in verrucis, tuberculis, excrecentiis, sarcomatibus, tumoribus cysticis, naeuis maternis et scirrhis exedendis eximiam habere vim, testis locupletissimus est HEISTERVS (*instit. Chirurg. Amstel. 1739. 4. p. 473.*) naeuos maternos, in ipsa adeo facie conspicuos, tuto delere, et post 12 horas in escharam conuersos subsequente suppuratione penitus extirpare expertum se esse asseuerat

B. TERRAE LAPIDESQVE CALCAREAE. 9

z. VOGEL (*anatomische chirurgische und medicinische Beobachtungen und Untersuchungen.* Rost. 8. 1759. p. 263.) Inter remedia naevis maternis delendis paria calcem pariter refert M. B. VALENTINI (praxis medicinae. Francof. ad Moen. 1711. 4. p. 7.) Cum farina auenacea et lardo in cataplasmatibus formam subactam, et pollicis crassitie linteo superinductam tum ad maturandos abscessus, tum si calida imponatur, et singulis nycthemeris renouetur, continuato per mensem et ulterius vsu ad sanandos articularum fungum aliosque eorum tumores hydropicos potentissimam recentius praedicat FALCONER (Practic. dissertat. on the medical effects of Bathwater. Bath and Lond. 1790. 8. p. 153-155.).

Frequentiori longe, eoque etiam interno vsu venit medicis parata ex hac calce

Aqua calcis, infundendo calci recenter vstae aquae, melius calidae (qua minus ingratum saporem contrahere perhibetur) quam frigidae octo ad decem partes, agitando aliquoties cum hac, temporisque spatio elapso defundendo atque per linteum traiciendo confecta, quae si proba sit, sapore sibi proprio subadstringente facile distinguenda, clara et limpida, ad aërem cuticulam (cremorem appellant) in superficie contrahit, a cinerum clauellatorem lixiuio turbatur, et sali ammoniaco in puluerem confuso larga satis copia superinfusa aërem (sive gas) alcalinum exturbat, odore acri nares ferientem, has vero dotes vna cum virtute salutari amittit aliquandiu asseruata vel cocta, vel cum corporibus aëre fixo aut vitrioli, phosphori, acetosellae,

A 5

tartariue

tartariue acido aut principio adstringente grauidis combinata; hinc recens semper et frigida vel saltem tepida a medicis adhibenda, atque euitanda, dum adhibetur, omnia, quae vnum alterumue memoratorum principiorum in se continent.

Salibus lixiuiosis affinis acidum domat; hinc in acido primas vias obsidente variisque ex eo fonte promanantibus malis proficit (PRINGLE observat. on the diseases of the army in camp and garrison. Lond. 8. 1752. p. 415.); putredini resistit (v. HALES philosophical transactions vol. 48. p. 2. for 1754. n. 104. p. 826. et MACBRIDE *durch Erfahrungen erläuterte Versuche aus dem Engl. übers. von* CONR. RAHN. Zürich 1766. 8. p. 132 sqq.); hinc a nonnullis externo vsu in gangraena et sphacelo commendata; ea forte de causa in vlcere cruris scorbutico (GRAHAM medical observations and inquiries by a society of physicians in Lond. 8. vol. 1. p. 23. p. 286.), tum pota per menses ad tres vsque libras per diem, tum fomentorum specie parti aegrotae adplicata, et (PLATNER ars medendi singulis morbis accommodata p. 401. BOERHAAVE elem. chem. 2. p. 316.) in scorbuto ipso, quem vocant, frigido, eiusque sequelis; in cancro, si quidem mane et vesperi sex vel octo eius vnciae aequali copia aquae cum radice sassaparillae vel ligno guaiaco coctae temperatae potabantur, et singulis quatuor vel octo diebus pilulae, quas a Becchero balsamicas nominabant, sumebantur (R. A. VOGEL diff. de curatione cancri occulti et aperti per aquam calcis viuuae potam praestita. Goett. 1769. 4.) et in

B. TERRAE LAPIDESQVE CALCAREAE. II

in ipsa adeo pertinaciori dysenteria tertia lactis parte diluta et per octo dies continuos potata (BVRLET mem. de l'Acad. des scienc. à Par. 1700. p. 168.) per singulos trium hebdomadum continuarum dies ad tres vsque libras hausta (GRAINGER essays and observations read before a Society at Edinburgh. 8. vol. 2. 1756. n. 14. p. 262.) aliquando efficax; a NAVIER (Contrepoisons de l'arsenic, du sublimé corrosif, du verd de gris et du plomb. à Paris 1777. 8. 1. p. 69.) pariter lacti nupta ad debellandum, si corpus ingressum sit, arsenici virus commendata.

Poterat tamen in alui fluxu vi sua exsiccante siue humorem fugente perinde prodesse haec aqua; eo titulo praedicata, in vlceribus tam ossium, quam partium molliorum tum externarum tum ipsarum internarum (MORTON oper. med. Amstelaed. 1696. III. c. 14. et Geneu. 1727. 4. p. 148.) oris, ipsis adeo venereis (HECKER *Anweisung die venerischen Krankheiten genau zu erkennen und richtig zu behandeln.* Erfurt 1791. 8.), vteri (DETHARDING de aquae calcis viuae vsu interno salutari. Rostock 1746. §. 11.), sassaparillae decocto iuncta, vesicae vrinariae (MOLINARI nov. act. ac. Caes. Natur. Curiosorum. T. III. 1767. et OLLENROT ap. SCHMUCKER *vermisch. Schrift.* 2. p. 110.), et pota cum lacte, aut corticis peruuiiani decocto atque iniecta ipsorum adeo pulmonum (OLLENROT et DETHARDING II. cc.) intus sumta; a QVARINO tamen in eo malo nunc iners, nunc si recens sit, noxia inuenta: An eadem sit caussa efficacitatis, quam iniectae in vrethram, balnei et fatus specie adplicitae aquae calcis tribuit

tribuit in sananda gonorrhoea experientia nixus Ill. GIRTANNER (*Abhandl. über die venerischen Krankheiten.* Gött. 8. 1788. p. 117. 126. 127.) an ex eo fonte promanet vis eius extrinsecus adhibitae in panaritio, saccharo saturni foetae (JAEGER *funfzig chirurgisch practische Cautelen für angehende Wundärzte.* Frankfurt 1788. 8.), vis in vitiligine et lepra iam ab HIPPOCRATE (*Επιδημιων* L. 2. Sect. 5. Oper. cura Foessii editor. Franck. 1624. p. 1046.), in tinea et scabie pertinaci aliisque exanthematibus chronicis humidis ab aliis (DETHARDING l. c. thes. 4. S. 1 - 11. KAEMPF *Abhandlung von einer neuen Methode die hartnäckigste Krankheiten im Unterleibe zu heilen.* Dessau und Leipz. 1784. 8. p. 23.) praedicata, in his etiam frequentius epota, et ipsi nutrimentibus laebe eiusmodi infectis, ne in alumnus transeat, vel ut tenelli infantes ea iam vexati liberentur, exhibitae, iudicatu difficilium videtur. Ab ea facultate siccante derives quoque felicem huius aquae extrinsecus solummodo applicatae in tumoribus hydropicis curandis successum, ut FABRITIUS *ab Aquapendente* (Oper. chirurgic. Francof. 1620. 8. p. 234.) sola spongia aqua calcis viuae irrigata totumque abdomen comprehendente et circumligata saepius hydropem se sanasse, asseueret.

Ad hanc vim exsiccantem porro referre liceat, si quam exercet, prouti multis videtur, virtutem aquae calcis roborantem, quam in vitiis primarum viarum, a sola laxitate oriundis, praesertim si cum amaris remediis coniungitur praeter alios vtilem deprehendit MONRO (*Treatise on medical and pharmac-*

macen-

maceutical chymistry and the materia medica. Lond. 1788. 8. Vol. I. c. 9. sect. 1. n. 8.), et lenimen, quod cum tertia parte olei lini subacta et parti affectae allita, toties (MONRO l. c.) affert, ipsam forte in verrucis mollioribus et suppurantibus delendis vim (BELL system of surgery. Edinb. 8. Vol. V. 1787.) atque opem, quam in lichenibus tulit (*Idem* treatise on the theory and management of ulcers. Edinb. 1778. 8.). Vtrum ab hac natales trahat, an a vi pituitam incidendi virtus eius vermes necandi ab ALSTONIO (dissert. on Quicklime and Limewater. Edinb. 1784.) obseruata, decidere nolim.

Incidere certe pituitam ex multis casibus conicere licet, ipsa eius lixiuiofæ affinis indoles indigitare videtur; *spissos humores resoluere* GABERI (miscell. Taurines. 1766. 3.) probant experimenta; ea facultate pars certe efficacis, quam in cutaneis morbis febribusque intermittentibus toties a præternaturali lymphæ et sanguinis spissitudine proficiscentibus exferit, nititur, ea potissimum virtus in scrophulis (MONRO et KAEMPF II. CC. BOYLEE medicin. experiments. Lond. 1692. 8. p. 82.) discutiendis, fundendo corio pleuritico (KAEMPF l. c.) referendis viscerum, et glandularum, inprimis mesenterii obstructionibus vel pertinacissimis (KAEMPF l. c.), conterendis adeo in sanguine ipso natis polyphis (KAEMPF l. c.) celebrata, ea solatium, quod largius pota, interdum sapone grauida, testibus ALSTON (l. c.) in febribus rheumaticis et malis podagram retrogradam insequentibus, et WHYTT (Obserua-

ferva-

servations on the nature, causes and cure of those disorders, which are commonly called nervous. Lond. 1765. 8. p. 379.) et MACBRIDE (experimental essays. London 1764. 8. p. 254.) in malis arthriticis et podagricis attulit, vt adeo nodos arthriticos ea resolui posse sibi persuaderet KAEMPF (l. c.), ea denique, vt mihi quidem videtur, auxilium, quod hominibus cum aliis atque aliis viarum vrinæ vitiiis conflictantibus, nephriticis (KAEMPF l. c.) et præcipue calculosis (BASIL. VALENTINVS et BORRICHIVS ap. TH. BARTHOLINVM epistol. medicinal. cent. 4. n. 76. p. 451. ALSTON l. c. WHYTT essay on the virtue of limewater in the cure of stones. Edinb. 1756. 12. maj. p. 187. WALPOLE philosophic. transactions. vol. 47. pro ann. 1751. et 1752. n. 9. p. 43. et n. 77. p. 472. BENNET theatr. theatr. tabid. p. 140.) tulit; calculum enim vrinæ potissimum ex muco inspissato atque indurato proficisci, nuperius argumentis verissimillimis demonstrare annis est AVSTIN (Treatise on the origin and component parts of the stone in the urinary bladder. London 1790. 8.)

Soluitur vtique sedimentum vrinæ, particulis salinis liberum, (BRUGNATELLI chem. Annal. 1787. 2. p. 111.), soluantur multi in vrinæ viis procreati calculi (ALSTON, WHYTT, MACBRIDE ll. cc. SCHEELÉ Kongl. Svensk. Academ. Handlingar vol. 37. p. 329.) in aquam calcis inieci; at pota aqua tam multifarias iam in primis viis offendit materias, aëre fixo grauidas, quibus mutatur, suamque dissoluentem vim amittit, (MACBRIDE l. c.)

vt

vt non mirum fit, intrinsecus modo adhibitam medici (BERGIVS Kongl. Svensk. Vetensk. Acad. Handl. 1777. trim. 4. art. 3.) spem fefellisse, et alii aut cum vsu interno iniiciendae in vesicam aquae calcis vsuum (WHYTT l. c.) praecipere, aut in posteriore hoc vtendi modo, quo purior aqua atque intemerata fere calculum contingit, (LANGRISH *physical experiments upon brutes etc.* Lond. 1756. et W. BUTLER *method of cure of the stone chiefly by injections.* Edinb. 1754. 12. maj.) acquiescent: Accedit, quod calculorum in vrina prognatorum non semper vna eademque sit indoles, eadem in iisdem liquoribus solubilitas; quare plures iique illustres Medici van SWIETEN (Commentar. in aphorism. BOERHAAVII de cognoscendis et curandis morbis. vol. 5. p. 335.) de HAEN (rat. medend. vol. 1. p. 149. 3. p. 141. 157. 6. p. 181. 13. p. 132.) et alii, quamuis fateantur, egregium spasmodorum ac dolorum his aegrotis tantopere infestorum, lenimentum subministrare, calculum tamen comminui, aut semper excerni negant, siue meracam biberent, quae quidem adhibendi forma, nisi palatum aut ventriculus nimium refragetur, optime conducit, siue lacte dulciue lactis fero temperatam, siue sapone praegnantem per menses aquam calcis viuae.

Caute tamen mercandum est cum hac calcis viuae aqua siue potus specie exhibita siue ano iniecta, si motibus febrilibus agitetur aeger, in climatibus calidioribus et hominibus temperamenti ficcioris et calidioris; praetermittendus plane vsus in emaciatis, febre hectica, congestione sanguinis renes caputue versus directa, infarctu fixo quasi lapideo,

pideo, spasmisue laborantibus, vitandus in principio dysenteriae, orgasmis sanguinis eiusque profluuiis inde pendentibus, sanguine ad inflammationem pronò, fibra tensa, nec, nisi sublata prius, si aegrum torqueat, plethora vel alui obstructione, si praesertim a scybalis induratis profecta fuerit, admittendus (DETHARDING l. c. thes. 5. KAEMPF l. c. p. 241. 243.).

1. *Creta farinacea.* LINN. *Syst. nat. III. p. 86.*

Lac lunae, Agaricus mineralis; salutari efficacia, et, si laxiorem longe cohaesionem exceperis, qua tangentes digitos inquinat, externis quoque dotibus cum creta scriptoria conueniens, olim, vt videtur, propter consistentiam recentis vnguinofam, lacti vel potius eius cremori quodammodo similem inter medicamenta lactifera immerito relata.

2. *Creta scriptoria.* LINN. *Syst. nat. III. p. 86.*

Creta vulgaris, lota atque in puluerem confusa, alba, labiis humidis adhaerens, humectata argillam spirans, fere tota in aqua forti dissolventa, scriptura inquinans.

Olim frequentius, quam hodie in medicorum formulis, ventriculi acido infringendo destinatis, obuia, huic effectui praestando utique par, nisi potentiora prostant. Nuperius in vlceribus ex ambustione natis commendat CLEGHORN (medical facts and obseruat. Vol. II. Lond. 1792. 8. n. 11.) ita, vt prius imposito per sex vel octo horarum spatium cataplasmate ex mica panis, lacte et oleo aut butyro composito, ac mundata superficie inspergatur ad saniem

faniem absorbendam creta rafa, omni absorbta denuo adplicatur cataplasma. aliquo tempore elapso denuo inspergatur e. f. p. Constituit etiam creta partem remedii antilyssi in Anglia nomine remedii HILLOMSKIRK famosissimi, quod pro singulis dositus ex eius vncia dimidia, boli armenae drachmis tribus, radicis enulae drachma vna, aluminis scrupulo dimidio et olei anisi guttis quinque conflatur, et cum aqua lacte temperata mane ieiuno ventriculo per sex dies subsequentes propinatur. (CHAUSIER ap. FOVRCROY medec. éclair. par les scienc. physiq. T. III. 1792. p. 174.)

PRAEPARATA.

Species diacretae Mynsichti et Camerarii.

In utroque pharmaco creta cum multis aromatibus, mucilaginosi, terrestribus saccharo mista. Obsoleuere.

3. *Helmintholithus iudaicus.* LINN. *Syst. nat.*
III. p. 397.

Lapis iudaicus. Echinorum aculei, in lapidem ut plurimum purius calcarium conuersi, praeter vim acidum absorbendi, si subtilissime contriti ingeruntur, nullam aliam in corpus humanum exferunt, quicquid etiam veteres, duce signatura, somniauerint.

4. *Helmintholithus Belemnites.* LINN. *Syst. nat.*
III. p. 413.

Lapis lycis vel lycurius. Olim multifaria, medicorum quoque, praeter alias amuleti etiam forma commendantium, superstitioe celebris,
B quic-

quicquid vnquam vere salutaris efficaciae exercuit, cum frequentissime indolem mere calcariam prae se ferat, acidum in primis viis obuium absorbendo praestitit. Praeparatus siue in pollen tenuissimum comminutus asseruabatur.

b. IMPVRIORES.

LINN. *Syst. nat. III. p. 108 sqq.*

1. *Osteocolla.* LINN. *Syst. nat. III. p. 87.*

Nunc stalactitae calcarii species forma sua os fistulosum quodammodo referens, nunc radices arborum; potissimum populi, intus carie exesae et terra calcarea, sabulo inquinata, refertae (MARGRAF *chem. Schrift. 2. n. 11. p. 163 sqq.*). A similitudine, quae illi cum ossibus intercedit, et nomen et virtus in sanandis ossium fracturis apprime efficax ei tributa, at praeter eam, quae omni terrae calcariae, aëre fixo foetae, competit, reapse nulla.

2. *Gypsum.* LINN. *Syst. nat. III. p. 256.*

Eiusque variae species in pollen tenerrimum contritae.

Olim virtute acidum absorbente celebre, quam tamen, nec crudum neque vstum, vtpote vitrioli acido iamiam saturatum, exercere valet, posteriori forma propter indolem, qua pollet, cum aqua liquoribusque aquosis in massam solidam coeundi, interno vsu potius venenum: Quicquid externo vsu perpetravit, forsitan virtuti eius refrigeranti debetur.

3. *Fluor mineralis viridis.* LINN. *Syst. nat. III.*
p. 128.

Eo quidem nomine nunquam, at pretiosiori smaragdi nomine exornatus quondam saepius in scatulis pharmacopoeorum occurrens, cum smaragdo genuina merito exul ex recentiori suppellectili medica.

C. TALCOSA E.

LINN. *Syst. nat. III.* p. 68 sqq.

I. P V R A E.

- I. *Magnesia alba, Magnesia salis, Magnesia nitri, Panacea solutiua, vel anglica, vel antihypochondriaca, Puluis Sentinelli, Puluis Comitum de Palma, Laxatiuum polychrestum, Terra salis Sedlitzensis,* eo puritatis gradu, quo medicis inferuire vsibus potest, nullibi in naturae sinu prostat, arte potius chemica ex sale amaro anglico aqua dissoluto, ope salis lixiuiosi affusi, aut ex lixiuiis ab excoctione salis communis nitriue superstitibus, nunc expulsionem humoris caloris ope peracta et ad siccitatem vsque deducta, atque insequente ignis candentis, qui acidum inhaerens dissipet, actione, nunc facta per lixiuium cinerum vulgarium vel clauellatorum terrae praecipitatione secreta: Inest enim aquae fontium falsorum aequae ac marinae acido eidem iuncta, quod partem salis communis constituit, creberrime magnesia alba, alias purior, alias terra calcaria inquinata, post salis ipsius ex-

B 2

coctio-

coctionem dissoluta adhuc permanens: Similiter inhaeret frequentius eius acido nubens terrae, ex qua nitrum excoquitur, et vna cum hoc ipso in aquam ingreditur, ex qua pari modo extrahi potest.

At, quae in officinis venalis est magnesia, mirifice differt (GEHLER progr. de magnesia officinalis insigni differentia. Lips. 1779.). Sunt, qui eo nomine vendunt terram mere gipseam (EHRHART ap. BALDINGER n. *Magaz. für Aerzte*. Vol. 4. f. 4. p. 310. et HASSE in *neuesten Entdeckungen in der Chemie* T. III. p. 75.), fraude vix credibili, quum haec cum acidis affusis neque effervescat, neque facile in iis solvatur; vendunt alii magnesiam, aut gypso aut terra calcaria inquinatam, casu posteriori tanto frequentiori, quod muriae nitri et falis communis, ex quibus saepissime impetratur haec magnesia, praeter eam ut plurimum quoque continent terram calcariam pariter acido solutam, tam frequenti, ut merito inter causas referatur, quae effecerunt, ut diu pro terra calcaria haberetur, donec primus FR. HOFFMANNUS (Observation. physico-chymic. selectior. Hal. 1736. 4. l. 2. obs. 2. p. 107 sqq.) ingens inter utramque intercedens discrimen olfaceret, feriori maturiorique scrutinio BLACKII (Physical and literary essays of the Societ. of Edinb. 2. 1756. n. 8. p. 157.) MARCGRAEII (Memoir. de l'Acad. roy. des sc. et bell. lett. à Berl. ad ann. 1759. n. 3. p. 119.) MONNETI (traité des eaux minerales. à Paris, 1768. p. 323 sqq.) BERGMANI (in diss. Vpsl. 1775 habita, recusa in opusc.

opusc. phys. et chemic. Holm. Upsal. et Aboae. 8. Vol. I. 1779. p. 365 sqq.) MACQUERI (Histo. de la Societ. royal. de Medec. à Paris ad ann. 1779. p. 231 sqq.) aliorumque euidentius comprobatur.

Mistura vero illa terrae calcariae facile patet; quando solutae in salis communis acido meraciori magnesia vitrioli quod vocant oleum, vel acetosellae sal per cineres clauellatos in sale medium perfectum conuersus et in aqua distillata dissolutus intillatur, pelluciditas eius non turbatur, si quidem pura fuerit magnesia; lactis vero colorem et opacitatem statim induit, si quid calcariae terrae intermixtum fuerit, quae quippe vtrique acido nubens selenitae parum solubilis forma praecipitatur.

Neque difficile detectu est gypsum in magnesia latens, utpote quod connubium cum acidis respiciens, si magnesia salis communis, ut quidem audit, spiritui iniiciatur, indissolutum perstat: Idem etiam contingit, si argillacea terra deprauata sit, quod quidem aliquando euenire testis est I. C. G. SCHAEFFER (diss. de magnesia. Argent. 1774. 4. §. 8. p. 9.), aut si a cineribus clauellatis, qui, prouti vulgo veneunt, rarissime ea terra carent, ad praecipitandam ex muria aut sale amaro magnesiā adhibitis, terrae filiceae, (HEYER chem. Journ. 3. p. 69.), aut eo quod minus sollicitè facta fuit terrae praecipitatae elotio, tartari vitriolati, quem appellant, portio in magnesia remanserit; ab utroque posteriori consortio asperitatem quandam tactui factis sensibilem, a puriori magnesia longe alienam, adipiscitur.

B 3

Cui

Qui liberalius, quam par est, affundunt muriae aut salis amari solutioni ad separandam hanc terram lixiuium cinerum, aliud non raro, nisi maxime sollicita elotio accedat, magnesia inducunt vitium, vt scilicet portio salis lixiuiosi in illa supersit, quod facile cognoscitur, si talis magnesia cum rhabarbari puluere commiscetur; huius enim flauedo a magnesia pura non mutatur, ab illa vero, quae memorata labe afficitur, statim exaltatur (KELS *chem. Annal.* 1788. 1. p. 513.), aliquando sapor, qui magnesia, quemadmodum omni terrae, nullus, saltem lixiuiosum inhaerentem prodit: sapore quoque, at longe alio, amaro potius, interdum ferit linguam magnesia ex muria exsiccata atque excandefacta, qui quidem parandi modus olim frequentissimus fuisse videtur (M. B. VALENTINI *diff. de magnesia alba ad LEIBNIZIVM, recul. prax. medic. infallib. Francof.* 1711. 4. p. 711. SLEVOGT *diff. de magnesia alba. Jen.* 1709. 4. I. A. WEDEL *prop. inaug. de magnesia alba compendiose paranda. Jen.* 1732. 4. FR. HOFFMANN *l. c.* p. 106.) confecta, remanente scilicet acidi portione, quod cum terra salis amari speciem prognerat, repetita cum aqua coctione et detegendum et separandum.

Est autem magnesia, si quidem rite parata sit, niuea, leuissima, adeo laxa cohaerens, vt digitos tangentes inquinet, ignis vi nulla in calcem viam conuertenda; cum acidis vehementer effervescit, illaque, si quidem ea faturentur, in salia saporis amari, aluum stimulantia, commutat; cum vitrioli acido in salem abit, aqua facillime dissolvendum.

Quam-

Quamuis primo in Germania per SIBOLDVM, archiatrum Magdeburgensem (teste FR. HOFFMANNO l. c. p. 106.) parata fuerit, forsitan per amicum eius laborumque socium HELWIGIVM, varias postea terras peruagantem conficiendi arcano modo in aliis quoque Europae regionibus ad alios perlato, eius tamen fama, demum circa annum 1700, primum Romae increbuit, ubi (teste BRAVN apud VALENTINI l. c. p. 724.) a Batauo quodam apollata in monasterio quodam praeparabatur, et per archiatrum caesareum COEFERLE, in Germaniam reducem, Vienneam, et inde in reliquas Germaniae partes deferebatur.

Quum acidum absorberi et obtundi per magnesiã albam tot experimentis extra intraque corpus viuum captis euicũ sit, eximiam opem praestat in iis malis, quae ab acido in primis viis dominante, infantes atque adultos, inter hos potissimum hypochondriacos toties vexante, natales ducunt, (H. I. RUPERTI diss. magnesiã albae alcalinae proprietates ac virtutes proponens. Helmst. 1772. 4. p. 27.), digestionẽ deprauata, ardore ventriculi, vomitu nimio, flatulentia, alui obstipatione, capitis doloribus, conuulsionibus, epilepsia, eo certe in casu antepileptici titulo multo magis digna, quam sesquipedales illae veteribus tritaẽ formulae, ex terris calcariis, praesertim animalibus, conflatae.

Non enim absorbet modo acidum in ventriculo atque intestinis obuim magnesia, sed cum eo in salem abit, qui aluum blande, tuto, absque omni

exaestuatione ducit, vt igitur faburra acescens non infringatur modo, verum eodem remedio quoque euacuetur; eo certe solo in casu (consentientes habeo FR. HOFFMANN l. c. p. 108, Clariss. HAHNEMANN in traductione libri MONROANI *chemisch-pharmaceutische Arzneimittellehre*. Leipzig. 8. Vol. I. 1791. p. 341.) medicaminis laxantis nomen meritura, quam magnesia virtutem tanquam in terra ipsa et sola delitescentem Veteres (v. inter alios M. B. VALENTINI l. c. p. 729 sqq.) collaudarunt.

Exhibetur autem magnesia infantibus quinquennibus et minoribus ad grana decem, maioribus vsque ad drachmam dimidiam, adultis a scrupulo ad duas vsque drachmas, infantibus saccharo, foeniculi femine, etiam saccharo *incrustato* condita, aut emulsionibus adiecta, aut si princeps medici finis eo tendat, vt aluum laxet, mercurio dulci vel cinereo, pulueri ialapae vel rhabbari, aut syrupo rhabbari iuncta.

Continet vero magnesia cruda multum (ex calculo BERGMANI l. c. §. IV. p. 373. quartam sui ponderis partem) aëris fixi, qui in eius cum acidis confictu egressus indolem elasticam recuperat, et si quidem illud in primis viis contingit, ventriculum atque intestina expandit; hinc iam SLEVOGT (l. c.) et FR. HOFFMANN (l. c. p. 112.) conquesti sunt, ab vsu eius flatulentias et morsificationes in imo ventre insecutas fuisse, qui effectus vtique expulsionem aëris fixi per ignem candentem praeuerti potest, ideo

Magne-

Magnesia vsta, calcinata siue *pura* medicis placet, quae tardius vtique, at sine efferuelcentia, et, nisi forte (MOENCH *systematische Lehre von den Arzneimitteln*. Marburg 1789. 8. p. 166.) nimium perpeffa fuerit ignem, perfecte soluitur, ita vt dimidio minor portio sufficiat saturando acido, quam crudae; sufficit ergo dimidio minor terrae vstae portio laxandae aluo; hinc aegris et infantibus potissimum in flatulentiam procliuibus apprime con- ducit, modo probe caueatur, ne magnesia aut gypso, aut calce aut sale lixiuioso adulterata sit.

Inest praeterea magnesiae huic vstae vis putredinem arcendi, primo quidem a TH. HENRY (*Experiments and observations on the following subjects etc.* London. 1773. 8.) in carne atque bile bouina contra putredinem defendenda obseruata, postea a I. CHR. G. SCHAEFFERO (*diff. de magnesia*. Argentor. 1774. 4. p. 21 sqq.) experimentis in sanguine humano captis, et IOH. FR. BILHVER (*diff. de magnesia cruda atque calcinata*. Tubing. 1779. 4. p. 36 sq.), aliis in vitello ouorum, carne bileque bouina institutis confirmata; posterior adeo huius terrae vstae vsu corpora eadem iam putrescentia feliciter restituit.

2. IMPVRAE.

LINN. *Syst. nat.* III. p. 68 sqq.

I. *Talcum officinale s. cosmeticum.* LINN. *Syst. nat.* III. p. 69.

Olim tum crudum tum vstum in pollen tenerrimum comminutum nunc solum, nunc

B 5 pigmento

pigmento rubro intertrito tinctum cum aqua aut unguento odoratis impositum inter cosmetica relatum, perinde ac oleum a talco denominatum, cuius vires a sale lixiuioso procedunt, in officinis superfluum.

2. *Lapis nephriticus.* LINN. *Syst. nat. III. p. 71.*

Quondam magni habitus lapis omni odore orbis, et neque aqua neque acidis, nisi bulliente aestu fotis, solubilis. Praecauere morbos, in quos tenelli infantes a nimio terrore incurrunt, modo in cordis formam caesus iis ante pectus suspendatur, perhibitum; carpo renumue regioni si alligetur, aut a drachma dimidia ad integram ingeratur, nephritidi mederi creditum: Merito ex pharmacopoliis hodiernis exul.

3. *Amianthus.* LINN. *Syst. nat. III. p. 72. 73.*

Alumen plumosum.

Vi mechanica irritans; hinc olim extrinsecus in paralyfi adhibitum; hodie a medicis neglectum.

D. TERRAE ARGILLACEAE.

LINN. *Syst. nat. III. p. 133 sq.*

I. P V R A.

Terra aluminaris, ex alumine in aqua dissoluto cinerum clauellatorum ope praecipitata, nondum quidem in officinas recepta, sed medicorum attentione quam maxime digna, (MONRO I. c. *et qui eius libri in germanorum sermonem translationem*

nem

nem curauit HAHNEMANN I. p. 358.), quum perinde ac magnesia, acidum abforbeat, eo dissoluatur, et cum eo sal constituat, non modo solubile in copioso humore aqueo, sed etiam adstringente et roborante virtute praeditum.

2. IMPVRAE.

LINN. *Syst. nat. III. p. 134 sqq.*

I. Bolus. LINN. *Syst. nat. III. p. 138.*

Pinguis tactu, in ore butyri instar diffluit, vngue attrita, si quidem sicca sit, nitorem quendam nanciscitur, humectata odorem leuem spargit, et pastae formam induit, igne induratur: Singularum terrarum species singulae quondam sigillis sibi propriis insignitae, hinc *terrarum sigillatarum* nomine celebres. Ob latens acidum putredini resistere, ideo in febribus malignis et venenis conducere, ob terreas particulas acrimoniam inuoluere et demulcere sibi persuasit magnus BOERHAAVE. (v. VAN SWIETEN Comment. in eius aphorismos de cognosc. et curand. morb. I. §. 88. p. 128.), qui vnciam vnā libra aquae dilutam per cochlearia aegros dysenteria putrida laborantes forbere suavit.

At acrimoniae in primis viis dominantī obuolvendae potentiora prostant medicamina; alias vires vix expectes a corporibus, nullo, quem in homine viuo offendunt, humore soluendis, nisi velis a largiori calcis ferreae inhaerentis copia rubras species, inter quas bolus, quam vocant, armena eminent, tum interno vsu paulisper adstringere et roborare,

tum

tum externo sanguinem ex vulneribus promanantem sistere posse: Ingreditur quoque formulam liquoris styptici, a Celeberr. SCHMUCKERO (*vermischt. chirurg. Schrift. Berl. 8. Vol. I. 1771.*) ad sistendum sanguinem ab euulso narium polypo largius promanantem laudati; at qui nouit, non solui vini spiritu, facile perspiciet, ad potentiam huius liquoris nihil conferre.

2. *Terra lemnia.* LINN. *Syst. nat. III. p. 136.*
 Colore carneo, et magnesia, quam continet, portione, a bolo praefertim differt; olim iisdem viribus fictitiis celebris, nunc obsoleta.

E. TERRAE SILICEAE.

LINN. *Syst. nat. III. p. 170* §qq.

Nulla liquore, nisi insigni ignis vi adiuuetur, praeter fluoris acidum quum soluantur, odore praeterea priuae, atque igni expositae quam maxime fixae, parum solatii pollicentur medico, vires salutare corporum ex dotibus externis diiudicanti; Omnes fere nostro tempore obsoletae, neque olim nisi in subtilissimum pollen comminutae (*audiebant praeparatae*) adhibitae.

- I. *Arena.* LINN. *Syst. nat. III. p. 191.*
 Sicca, calida, modo fomenti ad instar, modo balnei in modum adhibita Veteribus, inter quos loco omnium nominasse sufficiat CORN. CELSVM (de medicina, cura et studio ab ALMELOVEEN. 8. Amstelod. 1713. l. 2. c. 17. p. 93. 95.);

95.); qui plura veterum testimonia collecta intueri cupit, adeat auct. anonymum (A. D.) libelli de usu arenae externo in curandis quibusdam morbis, praecipue ad illustrandum aliquem SYMMACHI locum L. VIII. Ep. XLV. nonnulla exponentis. Lips. 1734. 4.); frequenti erat in usu, si sudores excitare, exsiccare animus erat; quare CELSVS (l. c. l. 3. c. 21. p. 162.) et ipse immortalis BOERHAAVE (aphorism. de cognosc. et cur. morb. 1248.) ipsius commentator van SWIETEN (l. c. IV. p. 221.) inter auxilia hydropicorum retulit.

2. *Quartzum Crystallus.*

Crystallus montana. LINN. *Syst. nat. III. p. 201.*

Adstringere; absorbere acidum, veneno resistere, lactis copiam augere, calculum comminuere, quondam sibi persuadebant medici; ridet has fabulas aniles nostra aetas.

3. *Quartzum Amethystus.*

Amethystus. LINN. *Syst. nat. III. p. 204.*

Mireris lapidem, quamvis elegantem, ratione tamen corporis humani viui certissime inertem, apud LINNAEVM adhuc medicamenti nomine proflare.

4. *Chalcedonius Carneolus.*

Carneolus. LINN. *Syst. nat. III. p. 207.*

Quum colore sanguinem eiusue ferum aliquantum referat, praeconcepta veterum de eius in corde corroborando potentia multum increuit. Ast vana haec nullisque experimentis subnixae ex sola superficiali similitudine deductae ratiocinia.

5. *La-*

5. *Lazurus orientalis.*

Lapis lazuli. LINN. *Syst. nat.* III. p. 126.

Ob eximium colorem medicis quoque olim plurimi aestimatus, at creberrime loco genuini *lapis armenus*, cupri calce tinctus, eiusque viribus, noxiis potius, quam salutaribus pollens; vterque in officinis medicamentariis merx superflua.

Vix opus est idem monere de aliis lapidibus inter gemmas (LINN. *Syst. nat.* III. p. 170.), et olim inter pharmaca numeratis, quales sunt adamas, rubinus, sapphirus, smaragdus, topasius, granatus, hyacinthus, qui posterior nomen, non vires, confectioni dedit, adhucdum in pharmacopoliis venali.